

Vrienden In Flanders Fields Museum

Driemaandelijke nieuwsbrief
Afzendadres: Documentatiecentrum,
Janseniusstraat 9, B-8900 Ieper
Afgiftekantoor 8900 Ieper 1 - P3A9021

België - Belgique
P.B.
8900 Ieper 1
BC 6308

VIFF *flash*

juni - juli - augustus 2006

19.1

REDACTIONEEL

In 1914 trokken jongeren ten oorlog voor vorst, la Patrie, The Empire, der Kaiser. Allen dromend van een betere wereld. En op zoek naar wat avontuur, natuurlijk. Je bent jong, je wil wat. Ook toen al. Velen werden opgeofferd en afgeslacht. Op 12 april 2006 overlijdt een zeventienjarige omdat hij weigert zijn *stomme* mp3-speler af te geven. Met een paar messteken prikt men de droomballon van een adolescent door. Zinloos geweld. Geweld *tout court*.

Het theaterbureau 'XL vzw' uit Sint-Martens-Latem startte samen met haar artiesten (ambassadeurs die veel mensen bereiken) de actie 'Artiesten Tegen Zinloos Geweld'. Ondertussen is er ook al de vzw 'Zinloos Geweld' (www.zinloosgeweld.net).

Als symbool kozen de initiatiefnemers de vlinder, het kwetsbare maar nuttige wezentje.

Deze korte maar mooie droom mocht ik u niet ontzeggen.

(P.B.)

<u>Redactie</u>	Patrick Bracke patrick.bracke@telenet.be
<u>Verantwoordelijke uitgever</u>	Gilbert Ossieur Wieltje 11, 8900 Ieper gilbert.ossieur@skynet.be
<u>Bijdragen</u>	Frans Lignel schepen.lignel@ieper.be Piet Chielens flandersfields@ieper.be Yves Leterme yves.leterme@vlaanderen.be Aurel Sercu aurel.sercu@pandora.be
<u>Vorm</u>	B.AD

Auteurs zijn verantwoordelijk voor hun tekst. Voor gehele of gedeeltelijke overname is toestemming van de auteur vereist.

Deadline voor volgende aflevering: 4 augustus 2006.

Mail uw bijdrage naar flash@vriendeninlandersfields.be

Postadres VIFF: Documentatiecentrum
Janseniusstraat 9, B-8900 Ieper
057 / 23 94 50

www.vriendeninlandersfields.be
info@vriendeninlandersfields.be

«Larch Wood (Railway Cutting), Zillebeke»

© Tom Vandenberghe, 2005 - info@ieperview.be - www.ieperview.be

Koeien grazen in het landschap van de leperboog.

Deze fotorubriek staat open voor iedereen met een fotografisch oog. Het onderwerp van de foto dient verband te houden met de Eerste Wereldoorlog of de vredesgedachte. U kan uw foto in digitaal formaat (minimum 300 dpi) sturen naar flash@vriendeninlandersfields.be. Hou er rekening mee dat we de foto in grijswaarden afdrukken.

CIJFERS

Federaal minister van Defensie André Flahaut bracht op 21 april 2006 een bezoek aan DOVO in Houthulst. De site krijgt in het najaar een nieuwe ontploffingskamer ter waarde van 16 miljoen euro. Jaarlijks haalt de dienst 150 tot 200 ton oude munitie op, meestal daterend uit de periode van de Grote Oorlog. Sinds 1998 zijn er al 11.000 oorlogstuigen ontmanteld en vernietigd. Eind vorig jaar is alle oude chemische munitie tot een diameter van 7,7 cm aangepakt. Nu is het de beurt aan de oude munitie met een diameter van 10,5, 15 en 21 centimeter. De afbouw van deze voorraad zal zo'n 4 jaar duren. Daarvoor is een andere ontploffingskamer nodig, de huidige infrastructuur is niet geschikt. Ook buiten de Westhoek ligt nog munitie. In februari 2006 vond men in Gellingen 220 obussen (2,5 ton) uit de Eerste Wereldoorlog. Het ging om (meestal giftige) Duitse munitie. En in het Franse dorpje Oppy (Pas-de-Calais, nabij Vimy) ontdekte de politie maar liefst 20 (!) ton munitie bij een privé-verzamelaar. De autoriteiten waren het huis van de gepensioneerde zestiger in 1982 al eens binnengevallen maar zijn verzamelwoede was blijkbaar onverzadigbaar. In 1986 verloor de man 2 vingers en werd zwaargewond aan een arm en een been bij een poging tot het ontmijnen van een granaat. Ook de Franse belastingdiensten toonden interesse want de man verkocht zijn spul in het zwart.

OFFICIËLE OPENING <De Laatste Getuige>

Vrijdagavond 7 april 2006 gingen de deuren van de tijdelijke tentoonstelling 'De laatste getuige. Het oorlogslandschap van de Ieperboog' open. Hieronder kan u de officiële toespraken lezen. Peter Cremers stond in voor de bindteksten.

Toespraak Frans Lignel, voorzitter IFFM, schepen voor Toerisme (Ieper)

Geachte aanwezigen,

In naam van de vzw In Flanders Fields en het stadsbestuur heten wij u allen hartelijk welkom.

U, trouwe aanwezigen en vrienden vanaf het eerste uur.

Toen wij in 1998 – na jaren voorbereiden – van start gingen met het IFFM, hadden wij van meet af aan een tienjarenplanning opgemaakt.

Een planning waar wij gedurende dit decennium een aantal grote tentoonstellingen voorzagen, afgewisseld met kleinere.

Door het grote en blijvende succes - wij mochten reeds anderhalf miljoen bezoekers verwelkomen - kunnen wij het IFFM een aantal jaren langer laten lopen.

Maar toch moet ten laatste tegen 2012 een nieuw museum operationeel zijn.

Met het IFFM brachten wij als eersten een totaal nieuw concept met enkele belangrijke klemtonen:

1. historiciteit van alles wat we doen.
2. het moet jong en oud ontroeren en tot nadenken aanzetten, want wij tonen niet alleen zaken uit een oorlog, wij hebben een boodschap.
3. we kiezen voor de modernste technieken. Zoals interactie, geluiden, Artist in Residence, 'no more boring stuff'.

Herinneren wij de vele nationale en internationale prijzen die ons toegewezen werden. Wij waren de eregenodigden in Londen met de Silver Otter Award en in Straatsburg met de prijs van de meest markante museumvernieuwing in Europa.

Tientallen steden en instellingen kwamen ons bevragen en de stijl van het IFFM vond overal navolging. Wij zijn bij de weinige musea die selfsupporting werken.

Wanneer er onderzoek is in België rond de 10 markantste toeristische topattracties nestelde Ieper zich met zijn algemeen museumconcept (waardoor wij landelijke erkenning kregen) opnieuw in deze selecte kopgroep.

Niet alleen Ieper, maar de gehele Westhoek biedt – in samenwerking met de provincie en de Vlaamse gemeenschap – de steeds talrijker wordende internationale toeristenstroom een zeer gewaardeerde voorstelling van de Grooten Oorlog. Ondertussen zijn al heel wat initiatieven genomen. Ieper lag aan de basis van deze revival.

Wij zijn daar bijzonder fier op.

Maar de verwachtingen bij onze realisaties liggen dan ook telkens zeer hoog. Wij moeten kwaliteit en originaliteit blijven bieden. En dit met een zeer beperkte groep medewerkers.

Met deze tentoonstelling krijgt u een voorsmaakje van wat het vernieuwde museum in 2012 zal brengen. Maar Piet Chielens en de minister-president Yves Leterme zullen hier dieper op ingaan.

In het zoeken en bepalen van een toekomst voor de Westhoek bundelden de 18 gemeenten hun krachten en middelen. Met steun van de provinciale overheid en gebruik makend van de aangereikte mogelijkheden van de Vlaamse overheid, kozen we resoluut voor een Westhoek waar landbouw en zachte recreatie de sleutelwoorden vormen.

In de schaduw van grote steden die ons omringen willen we ons verleden en ons milieu als troeven voor een toekomstgerichte ontwikkeling inzetten.

Westtoer schreef het plan uit en in zeer korte tijd steeg het toerisme met meer dan 25%.

Het regionale landschap West-Vlaamse heuvels bouwt van onderuit op basis van

TERUGBLIK /
KORT

19.3

Vrijdag 28 april 2006:

Nocturne tentoonstelling 'De laatste getuige' in het IFFM

VOORUITBLIK /
KORT

Woensdag 7 juni 2006:

Redmond-wandeling Loker

Tot dinsdag 31 oktober 2006:

'Pas de tabac, pas de soldat': aan de hand van zo'n 250 unieke voorwerpen schetst het Nationaal Tabaksmuseum in Wervik het tabaksgebruik in en rond de Eerste Wereldoorlog met o.a. foto's, affiches, tabakspakjes, sigarettenplaatjes en loopgravenkunst.

Nationaal Tabaksmuseum, Koestraat 63, Wervik, tel. 056 31 49 29. Website: www.nationaaltabaksmuseum.be

In de marge van de tentoonstelling verscheen de brochure 'Notities rond het tabaksgebruik in en rond de Eerste Wereldoorlog' (Vincent Verbrugge, directeur van het Nationaal Tabaksmuseum). Er is ook een zoektocht die loopt van 1 juli tot 31 augustus 2006 waarbij het militaire erfgoed in en rond Wervik in de kijker staat. Wervik was bijna vier jaar lang de Duitse uitvalsbasis naar het Ieperse front. Deelnameformulieren zijn vanaf 1 juli te verkrijgen in het Nationaal Tabaksmuseum.

Tot zondag 19 november 2006:

- Tweejaarlijkse tentoonstelling 'De laatste getuige. Het oorlogslandschap van de Ieperboog' in het IFFM.

- In het bezoekerscentrum van het provinciaal domein 'De Palingbeek' kan je een luikje van de tweejaarlijkse IFFM-tentoonstelling over deze lokale site bezoeken.

Bezoekerscentrum De Palingbeek, Vaartstraat 7, 8902 Zillebeke, tel. 057 23 08 40

wederzijds vertrouwen aan een betere leefomgeving waarin toerisme kan gedijen. Allemaal puzzelstukken die een geheel moeten vormen.

De belangstelling voor de Grooten Oorlog vermindert niet. Integendeel. Wat Verdun is voor Frankrijk is Ieper voor België. De generaties die deze eerste wereldoorlog meemaakten zijn verdwenen. Hun getuigenissen koesteren wij, maar wat nog wel bestaat is het landschap waarin dit alles gebeurde. Een landschap dat in het dynamische Vlaanderen zoekt naar een verantwoord evenwicht tussen verleden en heden.

Je kunt het verhaal brengen van de allereerste gasaanvallen in de mensengeschiedenis, maar de confrontatie met de plaats van het gebeuren kan bijzonder ontroerend werken.

Daarom moeten we dit restje landschap voor de toekomst veilig stellen.

De commandant van de Ieperse kazerne vatte het aldus samen: de industrie is tijdelijk. De geschiedenis eeuwig.

Het landschap als laatste getuige.

Onze programmaverklaring kan niet beter verwoord worden dan door de gekende Britse oorlogsdichter Edmund Blunden: 'I must go over the ground again'.

Dank u voor de aandacht.

(Peter Cremers) 'Vijf jaar geleden voelde hij zich een beetje alleen staan toen hij de leden van het Vlaamse parlement er op wees dat de doortrekking van de A19 autoweg naar de kust dwars door een belangrijk oorlogslandschap zou komen, en dat dit dus niet zo'n goed idee was. De term oorlogslandschap bestond toen niet eens. Nu heeft museumcoördinator Piet Chielens inmiddels de steun voor die waarschuwing van de hele Vlaamse regering. De gedachte was niet politiek, maar filosofisch: het landschap als lieu de mémoire, plek van herdenken en herinneren, maar ook van open staan en gevoelig blijven voor de tragedie van deze killing Fields of Flanders. Piet Chielens licht toe waarom het museum 'De Laatste Getuige' maakte.'

Toespraak Piet Chielens, coördinator IFFM

En in de tijd dat ik alleen stond (ik was niet van plan om dit te zeggen, maar hem heb ik het veel later wel gezegd, en nu jullie allemaal dus ook) was er één man die mij (ergens in de gangen op weg naar de toiletten van Westhoek Expo in 2001) zegde dat ik moest doorgaan met mijn stem te verheffen, want hoewel hij het fundamenteel met mij oneens was, zo zei onze huidige minister-president, was het mijn taak (en bij uitbreiding) onze taak, van het museum, om te vertellen hoe het stond met onze erfenis van WO1. Ik heb dat altijd geïnterpreteerd als een belangrijke les in democratie, en dus als iets om te onthouden (wat hierbij bewezen is).

Maar goed, laat ik u oplezen wat ik gisterenavond heb bedacht, in een twijfel tussen politiek, filosofie en kind van de streek. En dat laatste is het toch wel geworden, vrees ik.

Dames en heren,

We zijn één van de topmusea van dit land, we krijgen recensies in The Times, in De Volkskrant, Le Monde en de BBC, zelfs De Morgen, De Standaard en Klara vinden ons (soms) kwaliteitsvol genoeg, maar we zijn ook en vooral een streekmuseum, een museum van een plek, vanavond wellicht meer dan ooit.

Ik mis ze, Martha en Julien, en André en Jules, en Valère en Lucien, en Camiel en Maurice, en Rietje en Fientje en al die anderen. Zoals jullie ze missen (jullie ouder dan 35, of zo: mensen die bewust contact hebben gehad met de overlevenden van

Tot eind november 2006:

De landschapstentoonstelling 'The Bloody Fields of Flanders' over muziek en oorlogen in de Westhoek, is verlengd tot eind november 2006 omdat de tentoonstelling een groeiende interesse kent (reeds 6.000 bezoekers) en de landschapsbeleving groter is bij mooi weer.

'The Bloody Fields of Flanders' in Folk Experience Dranouter (Dikkebusstraat 234). Website: www.bloodyfieldsofflanders.be

SITE

Landscapes of war and peace

Prachtige zwart-wit foto's die het huidige landschap in de Westhoek en Frankrijk in kaart brengen: www.landskip.co.uk

Surf ook naar de frisnieuwe site van Talbot House: www.talbothouse.be !

HET BOEKENFRONT

'Kipling's Choice' van VIFF-lid (en Radio 1-journalist) Geert Spillebeen heeft ondertussen in de Verenigde Staten 3 bekroningen gekregen: 'The Bulletin Blue Ribbon 2005', 'Award for Best Book for Young Adults 2006' en 'Outstanding International Book for 2006' (een project van de United States Board on Books for Young People en The Children's Book Council). In 2007 verschijnt een paperbackversie. (Meer info: <http://users.pandora.be/geert.spillebeen1>)

Op 31 maart 2006 werd in het stadhuis van Veurne de nieuwe roman van VIFF-lid Willy Spillebeen voorgesteld: 'Minnaars in waanzin', verschenen bij Davidsfonds-Literair. Het boek telt 374 pagina's en is nagenoeg volledig gesitueerd in Veurne: het eerste deel tijdens de Eerste Wereldoorlog, het tweede deel tijdens de Tweede Wereldoorlog. De roman behandelt twee onmogelijke liefdes, twee moorden, twee rechtszaken, twee

'14-'18). Niet als een oefening in nostalgie, familie- of heemkunde, mag ik hopen, maar omdat ze een basisfilosofie, een les voor het leven meedroegen in hun verhalen. Ze vertelden ons van hun oorlog, hier aanwijsbaar aanwezig ook 50, 60, 70, 80 jaar later, maar zodoende vertelden ze van de mens in de oorlog, van de oorlog en van de mens. Van sukkel die hun einde vinden in bommen, van jongetjes die uiteindelijk toch altijd op hun moeder roepen, en van vrouwen die dan die moeders zijn of moeten vervangen. Leven, liefde en dood, daar gaat het om, hier. 'A sweet countryside amuck with murder,' een zachtaardig landouwer van moord bezeten. Zo schreef young Edmund het. U hoorde daarnet hoe hij in zijn verhaal maar nauwelijks zijn tranen kon bedwingen. Tongue in cheek of niet.

En dat was het tweede verhaal (dat eigenlijk niet veel van het eerste verschilde), het opgeschreven verhaal van de tientallen schrijvers die hier toen waren. Zij deden de stenen spreken op de dodenakkers die je niet kon ontlopen. Zij joegen ons de velden in, op zoek naar hun personages, op zoek naar hun plaatsen van actie, en ze joegen ons het archief en het Documentatiecentrum in, om na te trekken of het dan wel waar was, wat men van hen zegde, dat je van die oorlogsdichters maar weinig mocht geloven. Ik geloof elke dag een beetje minder dat zij logen, maar wel degenen die dat over hen zegden.

En zij wezen ons de weg, naar het landschap. Toen het gesproken woord, de ontmoeting met de mensen, wegviel in de voorbije tien jaar, bleven hun banden stevig op de boekenplank staan, waren hun bezweringsformules tegen zoveel dood en waanzin, de grote troost (naast die van de muziek, en soms van het woord en de muziek samen, maar à la).

Toen dit museum zijn deuren opende, waren, op 11 november van dat jaar 1998, nog twaalf veteranen van de eerste wereldoorlog aanwezig. Geen van hen is vandaag nog in leven. Uit ons eerste bezoekersonderzoek toen bleek dat 65% van onze bezoekers nog zelf een persoonlijk contact hadden gehad met getuigen uit de Eerste Wereldoorlog. Ons museum van getuigen (à charge) kon er maar wel bij varen. De quasi anonieme getuigen die wij opvoerden werden herkend, omhelsd, bemind, beweend, herdacht door onze bezoekers. Daar hoefden wij niet eens zelf zoveel moeite voor te doen. Vandaag is die persoonlijke ontmoeting weggevallen, en Maurice en Joseph, Martha en Fientje, Tommy en Fritz, Jean en Youenn, kunnen niet langer nieuwe generaties aansteken, die zo leren ontdekken dat het altijd ergens begint, in dure cenakels van de macht en de leugen, maar toch altijd hier eindigt onder de Menenpoort, onder het monument van de vermisten. Zij aan wie de oorlogstokers niet eens de waardigheid van een gekend graf gunnen.

Vandaag zijn van onze bezoekers nog slechts een 40 à 45% ooit persoonlijk in contact geweest met iemand uit de periode van '14-'18. En dat is mede te danken aan onze stevige werking met en voor jongeren. Maar dat betekent meteen ook dat onze anonieme getuigen niet langer zomaar kunnen aanspreken en aansteken. En dat daarmee de reden wegvalt waarom we het nog allemaal zouden moeten doen. Immers als dit hele bedrijf geen betere reden zou hebben dan om een mooie toeristenvaart te spannen, of om kindertjes (kleine en grote) in uniformpjes op pad te zetten om de oorlog te kunnen 'belevén', dan pas ik en dan past deze streek en zijn dode getuigen. *"t Is geen kinderspel"*, zei Julien mij, die geen kind in de oorlog was mogen zijn, want op zijn negende zag hij een man, een jongen die op zijn moeder riep, in zijn dorp en voor zijn ogen fusilleren. *"t Is geen kinderspel, ventje, zie moa schone broave."* Waar vinden we de kracht om dat verhaal op de juiste wijze door te geven? Ik ben de naam van die jongen gaan zoeken, en meer nog, ik ben gaan staan op de plek waar het gebeurde. En ik moet u zeggen ik kan nooit nog op die plaats voorbijkomen, zonder dat ik het salvo hoor rollen, of aan mijn moeder moet denken.

Het landschap bewaart en behoudt zo de onschuld van het kind dat het kende. Aan ons om te tonen wat het bewaart. Maar niet zomaar. Deze tentoonstelling roept het landschap op als Laatste Getuige, om te spreken in naam van alle gestorven getuigen, in het respect voor hun dood, met de liefde voor hun leven. De tentoonstelling en de

HET BOEKENFRONT (vervolg)

terdoodveroordelingen, twee executies (in de Eerste W.O. van de Menense soldaat Emile Feraille door de Franse beul Anatole Deibler in Veurne; even na de Tweede W.O. van het Veurnse meisje Lucrèce Vanbillemont in Brugge).

Wandelgids 'Van The Bluff tot die Grosse Bastion'

Deze gids is de eerste publicatie in de gloednieuwe reeks 'Verhalen voor Onderweg'. Het is een initiatief van het project Oorlog en Vrede in de Westhoek in samenwerking met het Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels.

De reeks kwam tot stand omdat de mensen zich meer en meer bewust worden van de plek waar ze wonen: interesse voor hun nabije omgeving, interesse ook voor het verhaal van hun streek. Bewoners en ook bezoekers willen het landschap onderweg kunnen lezen. Ze hebben behoefte aan diepgaandere informatie over bepaalde thema's. Vele sporen in het landschap wijzen immers nog naar het rijke verleden van de streek. De publicatie 'Van The Bluff tot Die Grosse Bastion' is één van de verhalen die de wandelaar onderweg wijst op een aantal aanwijsbare sporen van WO I in De Palingbeek.

De gids kost € 3,00 en is te verkrijgen in het bezoekerscentrum De Palingbeek (057 23 08 40) of bij het Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels.

Brochure 'De Slag om de Kemmelberg'

De brochure (uit dezelfde reeks 'Verhalen voor Onderweg') beschrijft een wandeling van 10 km tussen Kemmel en Loker, in het spoor van de Franse soldaten, met waar gebeurde persoonlijke verhalen in een vernietigende oorlog. Er is ook een aangepast parcours voor

hele werking eromheen met het landschap, in het landschap, is een poging om het verhaal te verankeren op de plaatsen waar het plaatsvond. In de hoop dat daar dan een uitwisseling zal plaatsvinden tussen de oorlogservaring van toen en de reflectie daarover vandaag.

Het echte onderwerp van de tentoonstelling ligt dus net buiten de museummuren. Maar de inleiding erop in het museum is onmisbaar. Dit is dus geen pleidooi om het landschap verder te 'musealiseren'. Wel integendeel.

Het oorlogslandschap rond Ieper is samengesteld uit een reeks lieux de mémoire, zoals de perfecte Franse term luidt: uit plaatsen van herdenken/herinneren, de herinnering aan wat er gebeurde en het her-denken, het overdenken van het gebeurde. Informatie en reflectie in een; het toen en het nu tezamen.

De belangrijke elementen van het oorlogslandschap moeten uiteraard worden bewaard, maar we mogen het landschap niet reduceren tot enkel die rol. Er is medegebruik en dat moet er zijn: naast de dood van de oorlog wenkt overal het leven en het overleven. Naast monument en begraafplaats wonen mensen, oogsten boeren, spelen kinderen, werken bedrijven, genieten wandelaars en fietsers van het groen en de (zeer relatieve) openheid van dit landschap in de randstad Vlaanderen. In het contrast, in de paradox, tussen de open ruimte en de stilte van toen en het dichtbezette lawaai en nijverheid van vandaag worden de bezoekers gestimuleerd om zelf op zoek te gaan. Het museum moet hen daarbij het kompas aanreiken. Maar hen tegelijk laten aanvaarden dat het landschap ook altijd gedeeltelijk onverklaard zal blijven.

Het landschap spreekt op vele tegenstrijdige manieren, is verbijsterend duidelijk en bewarend, anderzijds verhullend en in nevels gehuld. En meer nog, uiteindelijk en nog altijd met verstomming geslagen. Het land spreekt, maar zwijgt even nadrukkelijk. En dat is goed. Laat geen bos van bordjes verklaren waarom het bos van bomen zijn mysterie behoudt. Niemand kan toch willen dat we de waanzin van de slachting zouden kunnen begrijpen (lees: overzien/beheersen). Stille, stomme erkenning van het menselijke falen is de enige passende houding.

De reanimatie van het landschap, het kompas om het te kunnen exploreren, ligt daarom in het museum, niet in een overgemusealiseerd landschap. 'De Laatste Getuige' wil de oude beelden van de oorlog projecteren op het landschap dat er nu nog de sporen van draagt, zichtbaar of onzichtbaar maar altijd aanwezig. Via die projecties worden de littekens duidelijker gemaakt, herkenbaarder. Via de kennis over de historische gebeurtenissen wordt de omvang van de geslagen wonden duidelijk. Het museum reikt met zijn vele presentatietechnieken informatie en zin voor detail aan. Het scherpt de blik van de bezoeker; wat later van pas komt bij zijn excursie in dat landschap. Met zijn caleidoscopische blik zorgt het museum voor een genuanceerde kijk die de veelduidigheid van de werkelijkheid buiten respecteert en reveleert. Maar vooral niet tot op de draad verklaart. Zoek zelf, vind zelf, daag jezelf en je omgeving uit. En besef dat wij zelf onze omgeving zijn en maken.

Vijf jaar geleden was er van de term oorlogslandschap nog nauwelijks sprake.

Vandaag zijn we een team, een klein, machtig hoopje van hard werken en creativiteit, dat een eerste tentoonstelling aanbiedt over het landschap, in de overtuiging dat het voortaan zo altijd zal moeten.

Er kan enorm veel worden gediscussieerd over hoe het moet of niet, en in de voorbije jaren en maanden en weken, is ons groepje groter geworden, hebben we ons versterkt met wetenschap en inzicht en het vermogen om concepten en gedachten in beelden en communicatie om te zetten.

Wie deel uitmaakt van dat machtige hoopje kan ik hier niet opnoemen, alleen uit redenen van praktische aard. Ik heb voor het persdossier een lijstje gemaakt en die passage alleen is langer dan deze hele speech samen. Laat het zo. Weet alleen dat ik me nu niet meer alleen voel, en dat die gedachte me meer waard is dan wat dan ook. Mijn dank aan allen is groot, en ik ben blij dat jullie er vanavond bij willen zijn.

Aan u, geacht publiek, om straks te zeggen of we met ons hoopje geslaagd zijn. Ik hoop het van harte.

HET BOEKENFRONT (vervolg)

rol- en kinderwagens. De wandeling start aan het Dorpsonthaalpunt van Loker. De route maakt gebruik van het wandelnetwerk Heuvelland met knooppunten-bewegwijzering. Na een historische inleiding over het waarom van de Slag volgt een beschrijving van de wandeltocht met aandacht voor een aantal markante feiten uit de Slag om de Kemmelberg. De brochure is rijkelijk geïllustreerd met oude foto's, tekeningen en kaarten. De brochure kost € 3 en is verkrijgbaar bij VVV Heuvelland te Kemmel (Reningelststraat 11, 8950 Heuvelland-Kemmel, tel. 057 450 455).

MENTIONED IN DESPATCHES

22 februari 2006: bioscoopgroep 'Kinopolis Group' onderzoekt in samenspraak met het Ieperse stadsbestuur of er in het nieuw te bouwen cultuur- en jeugdcentrum een **filmzaal** geïntegreerd kan worden. Dit nieuwe complex wordt in de volgende beleidsperiode gebouwd op de plaats van de huidige veehalle nabij het station. De groep wil ook meehelpen aan de filmsche uitbouw van het te vernieuwen In Flanders Fields Museum.

23 februari 2006: volgens de krant 'Het Laatste Nieuws' zal de Commonwealth War Graves Commission **bewakingscamera's** aan de Menenpoort aanbrengen. Het monument heeft af en toe te lijden onder vandalisme. De camera's zouden ook ingezet worden voor de beveiliging van buitenlandse prominenten tijdens plechtigheden.

24 februari 2006: dezelfde krant en het VTM-nieuws berichten over het gebrekkige onderhoud van de **Duitse begraafplaats** te Hoogdele sinds de pensionering van de voltijdse tuinman

Toespraak Yves Leterme, Vlaams minister-president

Het landschap is – zeker bij ons – nooit vanzelfsprekend. Het is er niet vanzelf gekomen, het spreekt van de mens, van het ingrijpen van de mens in de natuur. Ons landschap spreekt van cultuur en geschiedenis. Of anders gezegd, het landschap is door de mens getekend: met het mes van de ploeg legde hij het in cultuur, met het mes van het zwaard trok hij sporen van geschiedenis in het landschap. In het bijzonder is het landschap van de Ieperboog getekend door ploeg en zwaard: de ploeg, symbool van de leven scheppende kracht van de mens – het zwaard, symbool van de dood zaaiende macht van de mens.

Dit is een landschap om stil bij te worden, want dit landschap toont de menselijke ziel van goed en kwaad. We moeten daarom dit landschap in ere houden, als herinnering aan wat de mens vermag, ten goede en ten kwade. We bewaren die herinnering niet om naar het verleden te staren. Een samenleving die teveel naar het verleden kijkt, vergeet immers de toekomst. Het is om nooit te vergeten wat we in de toekomst niet mogen herhalen. En uit respect voor wie het hebben meegemaakt en er het leven lieten.

Respect voor dat verleden van leed en moed, respect voor dit landschap als Laatste Getuige heeft ons ook bezield bij het uittekenen van de nieuwe verbindingsweg tussen Ieper en Veurne. Ik citeer uit een studie van Marc Dewilde van het Instituut voor het Archeologisch Patrimonium: 'Het nieuw voorgestelde traject vermijdt de slagvelden en de frontlijnen volledig. Alleen de aanpassingen van het huidige eindpunt van de autoweg zal vernieling van Eerste-Wereldoorlog-erfgoed met zich meebrengen; maar dat is archeologisch een haalbare kaart.'

De bewaring van dit landschap is een zorg van ons allemaal en komt tot haar recht in de krachtenbundeling van de achttien gemeenten van de Westhoek om, met de steun van provincie en Vlaamse overheid, de zorg voor het verleden en de zorg voor het milieu samen op te nemen in een toekomstgerichte strategie waarin landbouw en zachte recreatie hand in hand gaan. Door van onderuit daaraan te werken slaagt men erin om de toeristische aantrekkingskracht van het landschap, de ecologische aandacht voor het milieu en de economische betekenis van de landbouw met elkaar te verzoenen.

Ook de landbouwer speelt een belangrijke rol in het landschapsbeheer, onder meer door het aanbrengen van kleine landschapselementen. Even was er een probleem en een frictie, toen bleek dat de inspanningen van de boeren om hun percelen te omzomen met hagen en bomen en zo het landschap te verfraaien voor hen financieel nadelig zou uitdraaien bij de berekening van de grondoppervlakte. In februari hebben we dit kunnen rechttrekken.

Dit landschap is niet vanzelfsprekend, hoewel het ons vaak zo overkomt. Ook toen ik kind was, was voor mij dit landschap vanzelfsprekend. 'Ik was een kind en wist niet beter', klinkt het in een liedje. Ik groeide er immers in op, in dat landschap van '14-'18. In Zillebeke waar wij woonden, ging ik met vriendjes voetballen op de grasmat van het Britse kerkhof.

Wij stonden er niet bij stil dat op die zerkjes de uitslag te lezen was van een andere match, van een wereldbeker die met bloed gevuld was geweest. Nog minder wisten we dat voetbal het populaire beeld was geweest waarmee de Engelse soldaten ten oorlog trokken. Wij zeggen vandaag wel eens: 'Voetbal is oorlog!' Zij dachten toen weliswaar: 'Oorlog is voetbal.'

Pas later ga je beseffen dat je vuurtje stookte met 'fisters' die uit een wereldbrand afkomstig waren. Als ik in de weg liep, stuurde mijn moeder me naar de kijkkastjes op Hill 62: de oorlog driedimensionaal. Kijken naar de oorlog van twee generaties

MENTIONED IN
DESPATCHES (vervolg)

anderhalf jaar geleden. Enkele dagen nadien waren al enkele tuinmannen aan het werk. Dit jaar komen er in de kazerne van Ieper Duitse militairen logeren die voor ongeveer 12 dagen op de Duitse begraafplaatsen zullen werken. Hooglede staat op hun programma. De Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge lijdt onder de besparingen van de Duitse overheid en de terugval van privé-fondsen.

25 februari 2006: de **Diggers** ontgraven de stoffelijke overschotten van een Brits soldaat in Langemark. De man behoorde waarschijnlijk tot het 12th (Service) Battalion, The King's (Liverpool Regiment). Vermoedelijk is de man om het leven gekomen tijdens gevechten op 16, 17 en 18 augustus 1917.

28 februari 2006: persvoorstelling van een **bezoekerscentrum** voor de Duitse begraafplaats te Langemark. De opening is voorzien voor eind augustus 2006.

28 februari 2006: **Talbot House** Poperinge ontvangt tientallen uiterst waardevolle archivalia die er tijdens W.O. I ontstaan waren of gebruikt werden. De stukken zijn afkomstig uit de Londen-kerk All Hallows-by-the-Tower, waar de stichter van Talbot House, Tubby Clayton, van 1922 tot 1962 dominee was.

3 maart 2006: leerlingen houtbewerking van het VTI van Diksmuide herbouwen samen met enkele van hun leerkrachten naast de IJzertoren een authentieke **barak** van net na de Eerste Wereldoorlog. Na de Eerste Wereldoorlog werden duizenden dergelijke barakken gebouwd als noodwoning voor de terugkerende vluchtelingen. In de barak is er een evocatie van een café uit de oorlogsjaren met een dialoog rond de oorlog. Daarnaast kunnen de jongeren zich er ook inleven in de leefomstandigheden van net na de Eerste Wereldoorlog.

eerder als naar de Viewmasterprentjes van stills uit een oude Hollywoodprent. Drie dimensies, maar het echte dieptezicht kwam pas later.

De man die bij ons in de tuin werkte, kende vele verhalen uit de Grote Oorlog. Ik luisterde met open mond. Ik heb pas later achter die kleine verhalen het grote verhaal begrepen en ook pas later begrepen dat dit grote verhaal was samengesteld uit meer dan veldslagen alleen, maar uit duizenden levensverhalen.

Dit landschap is de Laatste Getuige. De mensen zijn er niet meer die hebben meegemaakt hoe die Grote Oorlog niet alleen de grond van de aarde maar ook de grond van het bestaan omwoelde. Vertellen kunnen alleen de documenten, de foto's en de stille films van toen, de dagboeken en de krantenartikels die werden bewaard, de orale geschiedenissen en de getuigenissen die op film of band werden vastgelegd. En elke keer als een ploegschaar een obus naar boven haalt, komt een brok oorlogsgeschiedenis boven de grond. Achter elke steen op het kerkhof zit een mens met een gezicht, ook als er 'unknown' in gebeiteld staat.

Dit oorlogsverhaal is in deze stad een oproep tot vrede geworden, gemarkeerd door het pausbezoek in 1985. Ik wil hulde brengen aan het stadsbestuur en de initiatiefnemers van het In Flanders Fields Museum voor het visionaire van wat ze hebben ondernomen door van een statisch oorlogsmuseum een dynamisch vredesmuseum te maken, door aan relictten uit de Eerste Wereldoorlog een boodschap te knopen, door uit het spectaculaire van de oorlog verhalen op te delven van mensen: van vaders en zonen in de loopgraven en achter het front, van gezinnen op de vlucht en in angst, van mensen tussen ruïnes en in barakken. Het In Flanders Fields Museum is geen tentoonstelling, het is een ervaring. Daarom ontroert dit museum altijd weer met nieuwe aspecten uit dat oude verhaal van de Grote Oorlog. Vanaf vandaag spreekt het landschap als Laatste Getuige.

Het belang van dit museum is zeer groot. Daarom krijgt het van de Vlaamse Gemeenschap een jaarlijkse werkingssubsidie van zo'n 250.000 euro en werd voor de tentoonstelling 'De Laatste Getuige' een projectsubsidie van 75.000 euro toegezegd. Hier is een museale visie ontwikkeld die navolging verdient. Ik neem dit gedachtegoed mee naar een ander museumdossier uit een andere wereldoorlog: het delicate dossier van het memoriaal in de voormalige Dossinkazerne te Mechelen.

We moeten de geschiedenis ontsluiten aan de hand van wat ons is overgeleverd. In deze streek kwam in de jaren 1920 veel oorlogserfgoed in privéhanden. Veel ligt nog onontsloten thuis bij mensen, van wat ze vonden op het land, op zolder of in de kelder. Veel daarvan dreigt verloren te gaan of op de internationale schattenmarkt van Ebay en consorten terecht te komen. Misschien moeten de gemeenten van deze frontstreek de handen in elkaar slaan om in een fonds te bewaren wat nog gered kan worden.

Morgen vertrek ik naar Polen waar ik onder meer het gezelschap van Vlaamse leerkrachten vervoeg bij hun studiereis naar Auschwitz. Dit wordt een confrontatie met een landschap tussen prikkeldraad waarachter de gruwel van die andere grote oorlog zich afspeelde. Soms moeten we in het landschap merktekens van pijn bewaren, om nooit te vergeten dat er dingen zijn die nooit meer herhaald mogen worden. Het landschap moet getuige blijven. Soms de Laatste Getuige van de mens en zijn geschiedenis.

MENTIONED IN DESPATCHES (vervolg)

4 maart 2006: overlijden van **Alice Baker (107)**, vermoedelijk de laatst overlevende Britse vrouw die actief deelnam aan WO I bij het Royal Flying Corps. Ze herstelde er vliegtuigen. Tijdens haar begrafenis brengen 2 RAF-straalvliegtuigen een eerbetoon.

8 maart 2006: **George**, de enige zoon van Siegfried **Sassoon**, overlijdt (69 jaar). Hij had een levendige belangstelling voor wetenschappen en het buitenlandse. Na de dood van zijn vader in 1967 probeerde hij tevergeefs het landgoed Heytesbury van de ondergang te redden.

14 maart 2006: het Ieperse schepencollege beslist een kantoor ter beschikking te stellen van de internationale vredesorganisatie '**Mayors for Peace**'. Het voorzitterschap blijft in het Japanse Hiroshima, maar het internationaal secretariaat verhuist binnenkort naar Ieper. Met deze gastvrije geste wil Ieper zijn mondiale reputatie van Vredesstad een nog grotere uitstraling geven.

25 maart 2006: lekkers van het front! In De Standaard Magazine lezen we: '**De morielje is een paddestoel met een verrukkelijk aroma en krachtige smaak. Je vindt ze vrij regelmatig rond ruïnes. Dat komt omdat in oude gebouwen veel kalk werd gebruikt in het metselwerk. Kalk is een ideale voedingsbodem voor morieljes. Ze houden ook van pas bewerkte en omgewoelde grond of gronden waar kort tevoren brand heeft gewoed. Johnny Acton en Nick Sandler, auteurs van het boek 'Paddestoel', beschrijven dat in de Westhoek in de lente van 1919, in het platgebombardeerde niemandsland tussen de twee loopgravenfronten van de Eerste Wereldoorlog enorm veel morieljes verschenen.'** Gezondheidswaarschuwing: morieljes nooit rauw eten!

28 maart 2006: de (nu voormalige) Britse minister van Defensie John Reid

Na iedere Remembrance ontvangen de deelnemers een folder met de tekst van de levensgeschiedenis. U kan ze ook terugvinden op onze website www.vriendeninlandersfields.be in de rubriek 'Remembrances'.

Op 3 september 2005 vertelde Aurel Sercu in de kerk van Elverdinge het verhaal van George Christopher Serocold TENNANT.

George Christopher Serocold TENNANT

Second Lieutenant — Welsh Guards Prince of Wales' 1st Bn.

° 10/10/1897, Neath (Wales) - † Langemark, 03/09/1917

Canada Farm Cemetery, Elverdinge

George Christopher Serocold TENNANT werd op 10 oktober 1897 geboren in Neath (Wales). Hij was de oudste zoon van Charles Coombe en Winifred Coombe-Tennant, een familie met veel aanzien. In juli 1916 onderbrak deze in velerlei opzichten begaafde jongeman zijn studies en volgde een militaire opleiding in Sandhurst, die hij eind april 1917 voltooide als Second Lieutenant.

Op 10 augustus 1917 kwam hij met een lichte Welsh Guards aan in Frankrijk, voor zijn actieve dienst overzee, in het 1st Battalion. Een week later was hij in Proven, 20 km achter de frontlijnen van het noorden van de Salient, waar de Slag om Langemark in alle hevigheid woedde.

Op 21 augustus bevond hij zich in Elverdinge. *'There is a tremendous bombardment going on at present, like continuous thunder. It is all very wonderful !',* zo schreef hij die dag in een brief aan zijn moeder. *'I am in good spirits and really enjoying the great adventure.'*

Op 31 augustus ging het richting frontlijnen, nabij Langemark. Enkele zinnen uit een brief aan zijn moeder (2 september 1917): *'By the time you get this you will know I am through all right. There is nothing much to do all day except sleep now and then. I got hit in the face by a small piece of shrapnel this morning, but it did not even cut me. One becomes a great fatalist here.'*

Het was zijn laatste brief, die overigens niet verzonden werd, maar bij hem aangetroffen werd na zijn dood. Want in de vroege morgen van 3 september 1917, amper 3 dagen na zijn aankomst aan het front, kwam een artilleriegranaat tot ontploffing in zijn onmiddellijke nabijheid en trof hem in het hoofd en gezicht. Hij stierf enkele minuten later. Dit gebeurde even ten zuiden van Cannes Farm, 1 km ten westen van Langemark-centrum, nabij de wijk Wijdendrift (Bikschoestraat). 's Anderendaags zou hij met verlof gegaan zijn naar Parijs.

Zijn stoffelijk overschot werd achter de linies gebracht naar Elverdinge en hij werd begraven op Canada Farm Cemetery (plot II, rij D, graf 1). Hij was 19 toen hij sneuvelde. *'Most popular with all who knew him, and a keen soldier, who, if time had allowed, would have made a name for himself. What a great gentleman he was and what an extraordinarily nice mind he had got',* zo schreven zijn militaire oversten na zijn dood.

Reeds het jaar erop werd zijn biografie geschreven, door Sir Oliver Lodge, een goede vriend van de familie: *'Christopher – A Study in Human Personality (London, 1918)'*. Dit boek bevat talrijke brieven die hij in de loop der jaren naar zijn moeder schreef. Opvallend is de uitgesproken romantische toon ervan, een haast platonische en intieme verering van zijn moeder, en hun beider diep geloof in een later leven. Zijn grafscript is dan ook: *Resurrexit (Hij is verzezen)*.

In de jaren 1920 liet zijn moeder een herdenkingsplaat plaatsen in de kerk van Elverdinge. Later (midden jaren 1960) werd deze koperen plaat – met medeweten van de familie – door het leggen van een kerktapijt en de verplaatsing van de preekstoel aan het zicht onttrokken, maar in november 2004, toen nieuwe tapijten gelegd werden, werd de herdenkingsplaat herontdekt. (A.S.)

MENTIONED IN DESPATCHES (vervolg)

zal **Private Harry Farr** (geëxecuteerd in oktober 1916) misschien postuum in eer herstellen. De 92-jarige dochter heeft een tijdje geleden een rechtszaak aangespannen om eerherstel voor haar vader te krijgen.

Een dag later verschijnt in de Irish Times een volledige pagina gewijd aan een debat in de Ierse senaat over de 26 Ierse 'shot at dawn's'. De Ierse minister van Buitenlandse Zaken zal de druk op de Britse regering voor eerherstel aanhouden.

5 april 2006: Benoit Mottrie volgt Guy Gruwez op als voorzitter van de Ierse **Last Post Association**. Guy Gruwez zal op 14 september 2006 als erevoorzitter gehuldigd worden voor zijn jarenlange inzet voor de Last Post in Ieper.

13 april 2006: begrafenis van 4 Franse onbekende soldaten op de Franse begraafplaats **St. Charles de Potyze** in aanwezigheid van de Franse consul. De 4 soldaten waren gevonden bij de opgraving bij de Pilkemseweg in oktober 2005. In beide kisten zitten de restanten van 2 soldaten. Ze zijn aan beide zijden van het massagraf begraven.

14 april 2006: op een veld in Ploegsteert vinden amateur-archeologen de **stoffelijke resten van 3 Britse soldaten** uit de Eerste Wereldoorlog. Een naamplaatje zal vermoedelijk tot een positieve identificatie van één van de gesneuvelden leiden.

22 april 2006: de Ieperling ondervindt weinig of geen overlast van de groeiende toeristenstroom die de stad de jongste jaren overspoelt. Integendeel, de inwoners ervaren de vele bezoekers als een meerwaarde voor de stad. Dat is de conclusie van een **onderzoek** van Timby Vansuyt uit Wervik, die als studente Master in Toerisme aan de KU Leuven een thesis geschreven heeft over het **oorlogstoerisme** in Ieper. Ze baseert zich voor haar con-

De voorbije maanden was de Eerste Wereldoorlog een gretig thema voor producties op de planken.

'Vincent. Arthur. Marcel.'

(Philippe Besson, productie van Theater Malpertuis Tielt, regie: Piet Arfeuille)

Parijs 1916. Tegen de achtergrond van de warme oorlogszomer ligt het leven voor de zestienjarige Vincent de l'Etoile open als een lange boulevard. Binnen dezelfde week ontdekt hij de liefde in de armen van Arthur, een jonge soldaat op tijdelijk verlof, en leert hij de oudere schrijver Marcel kennen. Zijn dagen brengt hij door met Marcel in het Ritz, zijn nachten met Arthur, heimelijke uren van kortstondig geluk in een te smal bed. Twee schijnbaar toevallige ontmoetingen die het leven van Vincent in korte tijd ingrijpend zullen veranderen. Het stuk was o.m. te zien in de leperse stadsschouwburg. Zowel De Morgen als De Standaard waren lovend over deze productie.

'Je negeert de waarheid?!'

(Vlaamse musical, regie: Sam Verhoeven)

'Je negeert de waarheid!?' speelt zich af aan de vooravond van de Amerikaanse inmenging in Wereldoorlog I in 1917. Tienduizenden jongemannen worden opgeroepen om als soldaat te dienen in dit verschrikkelijke conflict. De musical vertelt het hartverscheurende verhaal van een passionele liefde in een onrechtvaardige wereld. Het is een pleidooi voor verdraagzaamheid, rechtvaardigheid en respect voor elkaar. De musical liep in het Antwerpse Fakkeltheater in februari 2006. Info: www.jenegeertdewaarheid.be

'All Quiet on the Western Front'

(Erich Maria Remarque, bewerking: Robin Kingsland, regie: Giles Croft)

Het stuk liep in februari 2006 in Nottingham (VK).

'Private Peaceful'

(Michael Morpurgo, bewerking en regie: Simon Reade)

De bewerking van het gelijknamige boek was in maart 2006 te zien in Londen.

MENTIONED IN DESPATCHES (vervolg)

clusies op een aantal groepsgesprekken met lukraak gekozen leperlingen.

25 april 2006: Australië zal 2,5 miljoen dollar spenderen aan de bouw van 2 **bezoekerscentra**: eentje te Villers-Bretonneux (Frankrijk), het andere in Passendale.

4 mei 2006: Vlaams minister-president Yves Leterme bezoekt het **oorlogsmuseum** in **Ottawa** (Canada) tijdens zijn vijfdaags officieel bezoek. Het gezelschap krijgt een rondleiding in de afdeling 'Eerste Wereldoorlog' die veel aandacht besteedt aan de Eerste Slag om Ieper (www.warmuseum.ca).

7 mei 2006: Diksmuide is het eindpunt van een **vredesfietsstocht** vanuit Verdun. 16 Diksmuidse vrouwen fietsten het hele traject mee. De 37 km lange **thema-fietsroute** 'Nooit meer oorlog' wordt ingefietst (IJzertoren, Dodengang, Onze-Lieve-Vrouwehoekje, Belgische begraafplaats in Keiem, Duitse begraafplaats in Vladslo). De themafietsstocht maakt gebruik van de knooppuntenbewegwijzering van het fietsnetwerk Westhoek.

8 mei 2006: overlijden van **Bill Roberts (106)**. Hij vervoegde het Royal Flying Corps als mecanicien kort voor zijn zestiende verjaardag nadat zijn vader neergeschoten was door een Duitse sluipschutter.

12 mei 2006: 5de editie van het **festival 'Ten Vrede'** in Diksmuide. Willem Vermandere stelt er een nieuwe cd voor met muzikale nummers over oorlog en vrede en 5 vertellingen. Ook Bob Geldof is van de partij. Er loopt eveneens een kunsttentoonstelling.

De prent 'Merry Christmas' (of 'Joyeux Noël') van de Fransman Christian Carion viel op de jaarlijkse uitreiking van de 'Césars' op 25 februari 2006 helemaal niet in de prijzen. De film was nochtans in 6 categorieën genomineerd.